

B. C. D.
DISSERTATIO PHILOSOPHICA,
DE
UTILITATE
ET
NECESSITATE
METAPHYSICÆ,
CUJUS
PARTEM PRIOREM,
Divina adspirante gratia
ET
Consentiente Ampliss. Facult. Philosoph.
in Reg. Acad. Aboënsi,
Sub PRÆSIDIO
MAXIME REVER. atque AMPLISSMI VIRI,
DN. MAG. CAROLI
MESTERTON,
Log. & Metaph. PROFESS. Reg. & Ord.
Publico bonorum examini submittit,
SVEN M. ALGEÉR,
SMOLANDII.

In Audit. Acad. Majori S. D. V. Die XXVIII. Mart. MDCCCLII.
Horis ante meridiem solitis.

ABOÆ, impressit DIRECT. & Typogr. Reg. Magn. Duc.
Finland. JACOB. MERCKELL.

VIRO admodum Reverendo atque Praclarissimo,
Dn. Mag. ANDREÆ ROGBERG,
Ecclesiæ, quæ in Åsheda colligitur PASTORI Vigilantissimo,
Sincero animi affectu jugiter Venerando.

VIRO Plurimum Reverendo atque Praclarissimo,
Dn. Mag. JOHANNI ROGBERG,
Regii Gymnali, quod Wexionia floret ADIUNCTO Dex-
terimo, ut olim PRÆCEPTORI Fidelissimo;
Ira nunc PROMOTORI Benignissimo,
Quovis observantiae cultu suspiciendo.

Plurimum Reverendo & Doctissimu VIRO,
Dn. CAROLO AGERTHIN,
COMMINISTRO in Åsheda, Meritissimo,
FAUTORI & BENEFACTORI singulari,
Multis nominibus semper venerando.

Omnes ferme scientias a quibusdam gentibus nullo non tem-
pone diffari modo exultas & magni estimatas; contra-
vero ab aliis quasi extinctas, vel saltem depravatas &
despectui habitas esse, nemo, qui, vel a limine disciplinas satu-
taverit, dubitat: id quod etiam de Scientia Metaphysica,
quæ usque a tempore Aristotelis sinistris obnoxia fuit iudicis, nec
ad huc a catumniis omnino libera esse videtur. Quapropter mihi
forsitan audacia verti posset, qui tam mutiles verbis conari ausus
sum,

sim, aliquid de Necessitate Metaphysices, ejusque Ut-
ilitate, quam omnibus reliquis illa adfert scientiis, ostendere.
Hoc in causa fuit, cur diu dubius bestianum tale meum conamen-
sine opprobrio notum facere, & magis, an opusculum hoc levi-
dense Nominibus Vestrīs adscribere auderem. Cum autem
nonnulla tantummodo illorum benefiorum, que, sicut a teneris
annis ad hunc usque diem in me collata sunt; ita & innumera,
perpendere, animum meum faciebat audaculum benevolen-
tia Vestrā, que in illo tam altas egit radices, ut eidem era-
dicande nullum par sit tempus. Optatus itaque mibi elucescit
dies, quo occasio gr. tissimi & venerabundi erga VOS animi
minuscule hocce publice declarandi, se se obtulit; & quod tamen,
ut palam fatear, ne vel unico præstitorum benefiorum, neque
voto meo respondet. Sed cum nullum majus & melius specimen
gratæ mentis edere valeam, spero & humillimus oro, ut VOS,
tanquam æquissimi Centores hoc serena fronde excipiatis,
meque in posterum benigno affectu amplecti haud de dignemini,
quo afflictæ meæ fortuna asylum quoddam inveniat. Pro per-
enni Vestrā incolumitate vota ad Supremum Numen fundere
calidissima nunquam intermittam. Summa animi veneratione
ad cineres usque permanfurus.

Admodum atque Plurimum Reverendorum
Nominum VESTRORUM,

cultor humillimus, observantissimus
SVEN ALGEÉR.

Dem Großachtbaren Kauffman,
In der berühmten See- und Handels-Stadt übd,
Herrn JACOB BREMER,
Seinem hochgeschätzten Gönner.

Sie verpflichten viele Ursachen, Ew. Großachtbaren diesen
meinen ersten Academischen Entwurff des Nutzes und
der Nothwendigkeit / der Metaphysique in übrigen
Wissenschaften zu zueignen; insonderheit erfordert solches, die Bege-
bahrung meiner schuldigkeit, die mit aufrichtigem Ausdruck meiner
Estime, gegen Ew. Großachtbaren Person immer begleitet und
verknüpft ist. Nun weil sich viele Leute finden, deren einige
so viel von der Metaphysique machen, daß sie darbey eine Bigote-
rie zu begehen scheinen; andere wiederum so gestaltet sind, daß sie
auch das ganze Metaphysische Studium als dem Menschlichen Ge-
schichte sehr verderblich auszuschreyen sein bedenken tragen; also
da ich in jehiger Abhandlung dessen wahren Nutzen und desselben
vernünftigen Gebrauch darzuthun mir vorgenommen habe; so hoffe
gütigst zu billigen. Eine gründliche Erkäntnis der Wissenschaften
wird in der Metaphysique als in ihrem ersten Stofft eingehalten;
und die allgemeine Begriffe der Dinge, die im gemeinem leben oder
sonsten nur unausführlich und undeutlich uns vorkommen, werden es
benfalls in derselben aus den richtigen Gründen am deutlichsten erklä-
ret. Dieses ist die Bewandtnis meines Vorhabens; außer diesem aber
find Ew. Großachtbaren mir erzeugte große Güte und Wohlthaten
die kräftigste Bewegungs-Gründe geworden, warum ich zu bezei-
gung meines dankbahren Gemüths habe Ew. Großachtbaren dieses
Werck dediciren, und um fernerhin in Ew. Großachtbaren geneig-
tes andencken empfohlen zu seyn, Ew. Großachtbaren und derselben
lieben Anhörgen alles erspriessliche Leibes und Seelen Heil, samt
prosperité anwünschen wollen. Verbleibe mit meiner Hochachtung
Wohlsverdienter Gönner,
Dero
ergebenster Diener,
SVEN ALGEER.

I. N. J.

J. L.

Nulum omnino scientiarum genus est, cuius
prima principia ex philosophie primæ fontibus
non sunt petenda. Interim tamen, si aliqua
philosophiae pars laceretur, Metaphysica sane
erit, a plerisque stultitia, Doctorumque umbratico-
rum quisquiliæ dicta. A Metaphysica commendari in-
quit ill. PUFFENDORFFIUS ^(a) valde pedanticam
laudem esse, & cum eloquentiæ tam in ecclesia,
quam republica maximus sit splendor, exquisitissi-
mam Metaphysice scientiam nihil esse, nisi umbram
& pulverem. Tenebrarum Reginam pessimam appel-
lavit CHRISTIANUS THOMASIUS Metaphysicam ^(b).
Atque id genus alii perplurimi Metaphysico Mastiges
contra Metaphysicam quam argutissime declama-
runt. Insignem laudem ingenii adquisivisse sibi per-
fvaluimus habebant, qui in jocum ludibriumque ver-
tere eandem, licet perlæpe inepte satis poterant.
A Quid

^(a) In comment. super invenusto veneris Lipsie pullo.

^(b) In Ausübung der Logic.

Quid queso, Metaphysica nostra abjectius, vilius inanius vi-
sum est multis non insani subfelli viris, inquit Cel. GOT-
SCHEDIUS (c), adeo ut in proverbium abierit quisqui-
tias Metaphysicas esse, quicquid ab usu vita remotum videre-
tur, quicquid a sensibus quodam modo alienum, quicquid
tandem abstractius paulo esset illo cognitionis genere quod
vulgus eruditorum sequi fuerit. Umbraticas vero nugas
tota agitare credita est scientia nostra, eaque propter digna
multis habita, qua, ex eruditionis circulo prosciberetur pe-
nitius, nunquam in academias nostras reducenda. Sed no-
tum est, quod judicium ex insufficiente causæ co-
gnitione profectum causæ bonitatem atque justitiam
non tollat: ergo nec modo allegata judicia Meta-
physicæ obesse, vel infamiam conciliare possunt,
utpote contra illam non satis auditam lata. Unde
quando decriera illa ab adversariis nimis morose ur-
gentur, potest Metaphysica pro tuenda innocentia
sua a judicibus male informatis ad judices melius
informandos provocare.

§. II.

Si placeret in causas inquirere, propter quas, tam
abjecte de Metaphysica judicant, tantoque in
illam odio feruntur permulti, intelligeremus, pluri-
mos in primis ex hac causa in hanc adduci senten-
tiam

(c) In Oratione pro utilitate & necessitate Metaphysicæ
in contemtores ejus p. 7.

tiam & ad hoc inflammari odium, quia præcepta
Metaphysicorum non satis sibi cognita atque per-
specta habent. Hoc assertum exemplo suo satis
superque comprobac Polyhistor REIMMANNUS (d).
Primum ostendit Cel. Virum, quod Metaphysica do-
cet, dari *ens*, quod sua latitudine ipsum *Ens* infini-
tum sub se comprehendit, iten dari aliquid Deo
pius & *latius*. Dari aliquid Deo *latius* sanæ rationi
nec repugnat nec a veritate alienum est. Cur quæ-
so intellectus noster conceptus Deo rebusque crea-
tis communes fabricare nequit? universalia enim
semper priora sunt potentiaz nostræ cognoscitivæ sin-
gularibus. Prius intelligimus, quid *Sacramentum* sit,
ac *Cœnam* & *Baptismum* tale vocamus. Prius datur
aliquid Deo non temporis sed rationis nostræ prio-
ritate. Mirandum sane genuinum horum termino-
rum, harumque locutionum sensum ita Polyhistori
REIMMANNO ignorari, ut in illis principia ad
atheismum ducentia sibi perivadeat. Dein-
de, was das leidige interesse thun könne, ist auch
bekant, inquit Cel. SMEITZEL (e). Mancher
schilt und schändet auf diese und jene Wissenschaft,
aus keiner anderen Ursache, als, dass diejenigen sehr
nützlich und nöthig mögen gehalten werden, davon
er

A 2

(d) Vide ejusdem Hist. lit. antediluvianam p. 61.

(e) Vide ejusdem Versuch zu einer Historie der Ge-
larthet p. 490.

er Profession mache. So lehret auch die Erfahrung, dass ihrer viele die existimation dieser und jener, was denselben fein geschwind zu füllen scheinet, nöthig und nützlich heissen. Was auch die praetoribus in Kopf gesetzet werden, ist auch bekant genug.

§. III.

SCholasticos Metaphysicam in barbararum spiritibus quæstiuncularum, de Ente, Deo & aliquod convertisse ambabus largimur. Quo pertinente innumera eademque latis luculenta istiusmodi ineptiarum specimen ex. gr. passionabilitates, bo. moneitates, aptitudinabilitates, nucceitates, baccitantes, po. sentionabilitudinalitates, bujusque generis monstra plurima. Hanc tamen ob rationem non cum rerum imperio. purabimus Metaphysicam esse penitus repudiendam & eliminandam, ut potius in illa emendanda & a quisquiliis repurganda egregiam operam inde. fessoque labores prestatre necesse habuerint eruditis incomparabiles Viri BACO DE VERULAMIO, LEIBNITIUS & WOLFFIUS, quorum placita, de poris & paginae angustia nobis non permittit.

§. IV.

§. IV.

Metaphysica dum prima principia ubivis ferme obvia suppeditat, dum multas regulas explicat, ac debitibus limitationibus circumscribit, ne nimia ipsarum universalitate fallamur, dum varios terminos exponit, quorum usus apud scriptores est frequentissimus, dum genera caussarum tradit, quarum notitia cuilibet eruditio est maxime necessaria, facile patet, hujus disciplinæ usus per omnia scientiarum genera le longe lateque diffundere. Usus Metaphysices, inquit Cel. WALLERIUS (f), per omnes disciplinas philosophicas exinde quoque elucefecit, quod sine illa in reliquis disciplinis nulla obtineatur certa & solida cognitio. Certitudinem vero & soliditatem in disciplinis esse querendam nemo facile negabit, largendum ergo simul est, maxime esse utilitatis, qua Metaphysica tradit praecepta reliquis philosophia partibus. Intelligimus itaque Metaphysica esse tanquam praesidium, munimentum & fulcrum, cui ceteræ discipline philosophica ruinam vitare innuitentur. Hinc etiama veteribus vocata est, Jūdex, Domina, caput, Princeps reliquarum disciplinarum, non quod de nobilissimo & principe objecto Deo agat, sed quod principis instar dirigat ceteras disciplinas omnes, notiones universalissimas & principia communissima evolvendo proponendo & stabiliendo.

§. V.

(f) In Syst. Met. p. p. 25. & 26.

§. V.

Sed video mihi audire vocem eorum, qui obver-
tunt ipatos Atheos non raro principia Metaphysica
adhibere, & in hac potissimum scientia erroribus suis
pestilentissimis præsidium quærere; quemadmodum
HENRICUS CORNELIUS AGRIPPA disserte fate-
tur (g), multa Atheorum principia originem debere
Metaphysicæ Scholasticæ. Ambabus concedimus,
Atheos interdum abuti Metaphysica & tela, quæ in
nos vibrent ex ejus pharetra petere, id quod Cel.
FRANCISCUS BUDDEUS ingenue fatetur (h). Ut
legitimum inquit Metaphysica usum admittimus;
ita abusum eo diligentius evitandum merito cenle-
mus, quo is est subinde gravior. Ipotos nempe A-
theos non alibi magis, quam in Metaphysica, in-
venire, quibus impia sua dogmata involvant, vel
BENEDICTI DE SPINOZA exemplo constat. Hoc
ce vero testimonio suo Cel. BUDDEUS luce meri-
diana clarius ostendit, non genuinum Metaphysicæ
usum sed perversum ejus abusum Atheis arma su-
peditare. Stadium qui Metaphysicum ex hoc capi-
te improbandum esse existent, dici non potest,
quantum eos fugit ratio.

§. VI.

(g) In libro de ventate scientiarum cap. VIII.

(h) In Isagoge Historico Thol. p. 260.

§. VI.

Metaphysicam Theologæ præstare utilitatem
prorius insignem, immo habitum Theologæ
pro hodierno ecclesiæ statu vix ac ne vix quidem
sine Metaphysicæ adminiculo obtineri posse, magnus
Theologus, Doctor FECHTIUS (g), confidenter
adlerit: *Implicit Theologum esse, inquit, & non esse*
Metaphysicum. Inprimis vero Metaphysica cultoribus
Theologæ suam commendat utilitatem, quando in-
scriptis aliorum explicandis versentur, cumque ad-
versariis celestem veritatem impugnantibus, in a-
renam concendant. Qua, quæso, ratione intelli-
gent libros, usum axiomatum & terminorum Me-
taphysicorum frequentissime adhibentes, nisi notitia
Metaphysicæ sunt imbuti? Quo pacto adversariis ob-
viam ibunt, ex Metaphysica tela petentibus, si rerum
Metaphysicarum sint ignari? Metaphysicæ utilitatem
ac necessitatem ostendit ill. Cancellarius PFAFFIUS
in oratione II. Hexadis orationum Academicarum,
ubi disserte fatetur, se adversus Ecclium, ex phare-
tra Metaphysica contra religionem nostram, tela
deponentem pugnare non potuisse, nisi præceptis
Metaphysicorum fuisset imbutus. Certe nolim,
inquit ill. PFAFFIUS l. c. p. 34. *Theologie studiosos*
Metaphysicam negligere. *Opus est, opus est, hac sacra,*
ut

(g) In noctibus Christianis, p. 81.

ut adjuverint, mysteria Metaphysica, ut degustaverint, lingua
guam Theologorum, linguam adversariorum, cum quibus
mannus conserere debent, alias haud intellecturi.

§. VII.

Supervacaneum videri posset, si pluribus age-
remus de utilitate, quam Metaphysica culto-
ribus Theologiaz adfert, siquidem illa ipso facto,
quotidiana experientia comprobato satis constat,
Gratulamus nobis, si æquis rerum æstimatoribus
dicta quomodo sufficient. Inquis vero
censoribus nec plura sufficere
anguraremur.

§. VIII.